

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING I AVGRÄNSANDE SYFTE
SÖDERMANLAND
STOCKHOLMS LÄN
BOTKYRKA KOMMUN
FASTIGHETEN NÄS 2:81
FORNLÄMNING L2012:289

JOHAN RUNER

NÄS

UPPDRAG ARKEOLOGI RAPPORT 2021/9

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslut dnr:	431-31981-2020 (2021-01-29)
Uppdrag arkeologi projektnr:	20034
Landskap:	Södermanland
Län:	Stockholm
Kommun:	Botkyrka
Socken:	Grödinge
Fastighet:	Näs 2:81
Lämningsnr KMR:	L2012:289 (boplats, fornlämning) L2012:290 (fyndplats, övrig kulturhistorisk lämning) L2017:4294 (bytomt/gårdstomt, övrig kulturhistorisk lämning) L2021:4568 (smideslämning, fornlämning) L2021:5477 (boplatslämning övrig, fornlämning)
Uppdragsnr Fornreg:	202100145
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Typ av undersökning:	Arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte
Undersökt yta:	1400 m ²
Projektgrupp:	Johan Runer (projektledare) John Wändesjö
Vedartsanalys:	Antraco HB
14C-analys:	Ångströmlaboratoriet, Uppsala universitet
Företagare:	Aquab AB
Undersökningsperiod:	april 2021
Analogt arkivmaterial:	Nej
Fynd:	Ja

Rapporterna från Uppdrag arkeologi är färgkodade:

- arkeologisk kontroll
- arkeologisk utredning
- arkeologisk förundersökning
- arkeologisk undersökning

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY. Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>. Undantaget är Lantmäteriets kartmaterial.

Fotografier: Uppdrag arkeologi (om annat ej anges).

Omslagsbild: Schakt 470 från V.

Producerad av Uppdrag arkeologi i Sverige AB.
Stockholm 2021.

NÄS

ARKEOLOGISK FÖRUNDERÖKNING I AVGRÄNSANDE SYFTE
SÖDERMANLAND
STOCKHOLMS LÄN
BOTKYRKA KOMMUN
FASTIGHETEN NÄS 2:81
FORNLÄMNING L2012:289

JOHAN RUNER

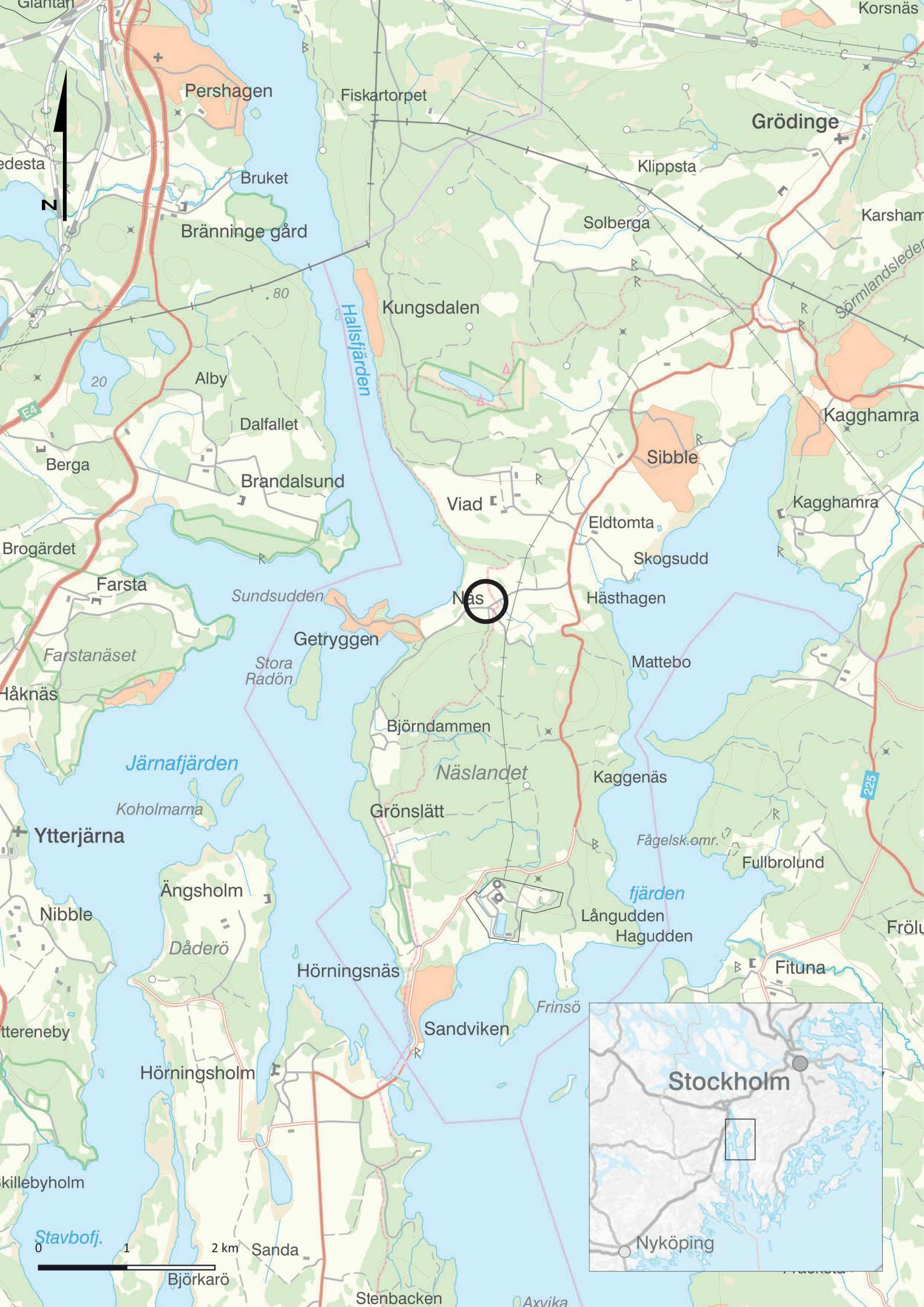
UPPDRAG ARKEOLOGI RAPPORT 2021/9

Arkeologisk periodindelning

Innehåll

Sammanfattning	7
Bakgrund	8
Antikvarisk bakgrund	8
Topografi och tidigare undersökningar	8
Genomförande	10
Syfte och ambitionsnivå	10
Metoder och arbetsmoment	10
Dokumentation	10
Fyndstrategi	10
Analyser	10
Rapportering och distribution	10
Resultat	11
Sökschaktning	11
Fynd	11
Analyser	11
Tolkning och bedömning	14
Utvärdering av undersökningsplan	17
Referenser	18
Bilagor	
1. Schakttabell	
2. Anläggningstabell	
3. Fyndtabell	
4. Vedartsanalys	
5. ¹⁴ C-analys	

Sammanfattning

En arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av boplatsen L2012:289 har genomförts inom en del av fastigheten Näs 2:81 i Botkyrka kommun, Stockholms län (fig. 1 och 2). Förundersökningen genomfördes efter beslut av Länsstyrelsen Stockholm (1st beslut dnr 431-31981-2020).

Vid förundersökningen påträffades, i samband med sökschaktning med grävmaskin, ett femtiotal anläggningar i form av bland annat stolphål, härdar, kulturlager, gropar, stenpackningar, en ugn, en smideslämning samt resterna av preliminärt två sentida husgrunder (fig. 6, bilaga 2).

Avgränsningen av boplatsen L2012:289 försvårades av förekomsten av ett stort antal boplatss- och bebyggelselämningar av olika ålder inom undersökningsområdet (UO), framför allt inom dess östra delar, i anslutning till Näs by-/gårdstomt. Boplatsen L2012:289 och by-/gårdstomten L2017:4294 kunde också delvis konstateras omfatta samma ytor (fig. 9).

Ett antal av lämningarna (214, 235, 246, 253, 261, 270, 277, fig. 6) bedöms utifrån karaktären höra samman med boplatsen L2012:289, vars begränsning utifrån förundersökningens resultat har justerats mot söder i Kulturmiljöregistret (KMR) (fig. 8 och 9).

Ytterligare ett antal anläggningar/fynd bedömdes vara av äldre karaktär. Till dessa hör fyndet av slagg i form av en bottenskälla (F8, fig. 4) från en hård som bedöms utgöra resterna av en smideslämning (424,

fig. 7). Lämningen har erhållit ett separat lämningsnummer i KMR – L2021:4568, *smideslämning* med antikvarisk status *fornlämning* (fig. 9 och 10).

Även resterna av en lågtemperaturugn (1000, fig. 6 och 7) bedöms utgöra spåren av äldre aktiviteter inom UO och har i KMR registrerats som *boplatsslämning övrig* med antikvarisk status *fornlämning* (L2021:5477, fig. 9 och 10).

Övriga anläggningar har bedömts tillhöra den historiska bebyggelsen inom Näs bytomt/gårdstomt, L2017:4294. Ett kolprov från ett av stolphålen (495, fig. 6) daterades vid en ¹⁴C-analys till AD 1497-1656 (95,4%, 2 sigma, bilaga 5). Lämningen var inför förundersökningen registrerad som *möjlig fornlämning* i KMR. Då bytomten ännu är bebyggd uppfyller dock lämningen inte samtliga de rekvisit som Kulturmiljölagen kräver för registrering av fornlämning. Istället har lämningens antikvariska status i samband med förundersökningen ändrats i KMR till *övrig kulturhistorisk lämning*. Lämningens begränsning har samtidigt också justerats längre mot väst (fig. 9).

Bakgrund

Antikvarisk bakgrund

Aquab AB planerar att bebygga två tomter inom fastigheten Näs 2:81 i Botkyrka kommun, Stockholms län (fig. 2 och 3). Byggnationen berör eller ligger i nära anslutning till de i Kulturmiljöregistret (KMR) registrerade lämningarna L2012:289 (boplat - fornlämning), L2012:290 (fyndplats – övrig kulturhistorisk lämning) samt L2017:4294 (bytomt/gårdstomt – möjlig fornlämning). Inför den planerade exploateringen beslutade Länsstyrelsen Stockholm att en arkeologisk förundersökning behövde genomföras, i syfte att fastställa utbredningen av boplaten L2012:289 inom arbetsområdet/undersökningsområdet (1st beslut dnr 431-31981-2020). Fältdelen av förundersökningen genomfördes under april 2021.

Topografi och tidigare undersökningar

Boplaten L2012:289 är belägen direkt norr om undersökningsområdet (UO) och påträffades i samband med en arkeologisk utredning år 2016 (Andersson 2016a, 2016b). De boplatensindikerande lämningarna utgjordes av två stolphål och en hård. I anslutning till ett av stolphålen framkom även ett kulturlager med inslag av bränd lera och eldslagningsflinta. Efter utredningen bedömdes boplaten vara avgränsad mot norr, väster och sydväst, men sakna säker avgränsning mot söder och öster (fig. 3).

I samband med ovan nämnda utredning, och inom nu aktuellt UO, påträffades även en blå, svagt facetterad cylindrisk glaspärla samt en bit bränd flinta. Fyndet registrerades i KMR som en fyndplats med antikvarisk status övrig kulturhistorisk lämning (L2012:290,

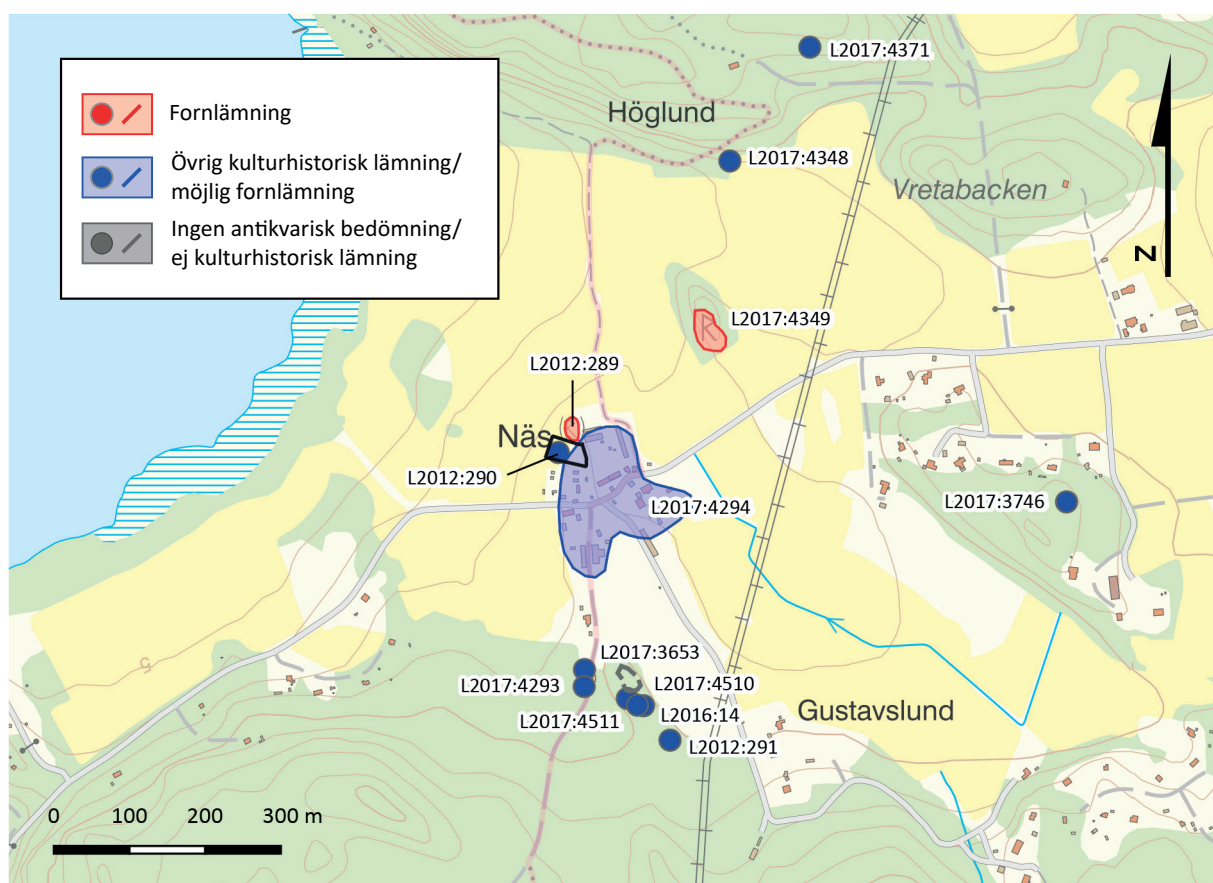
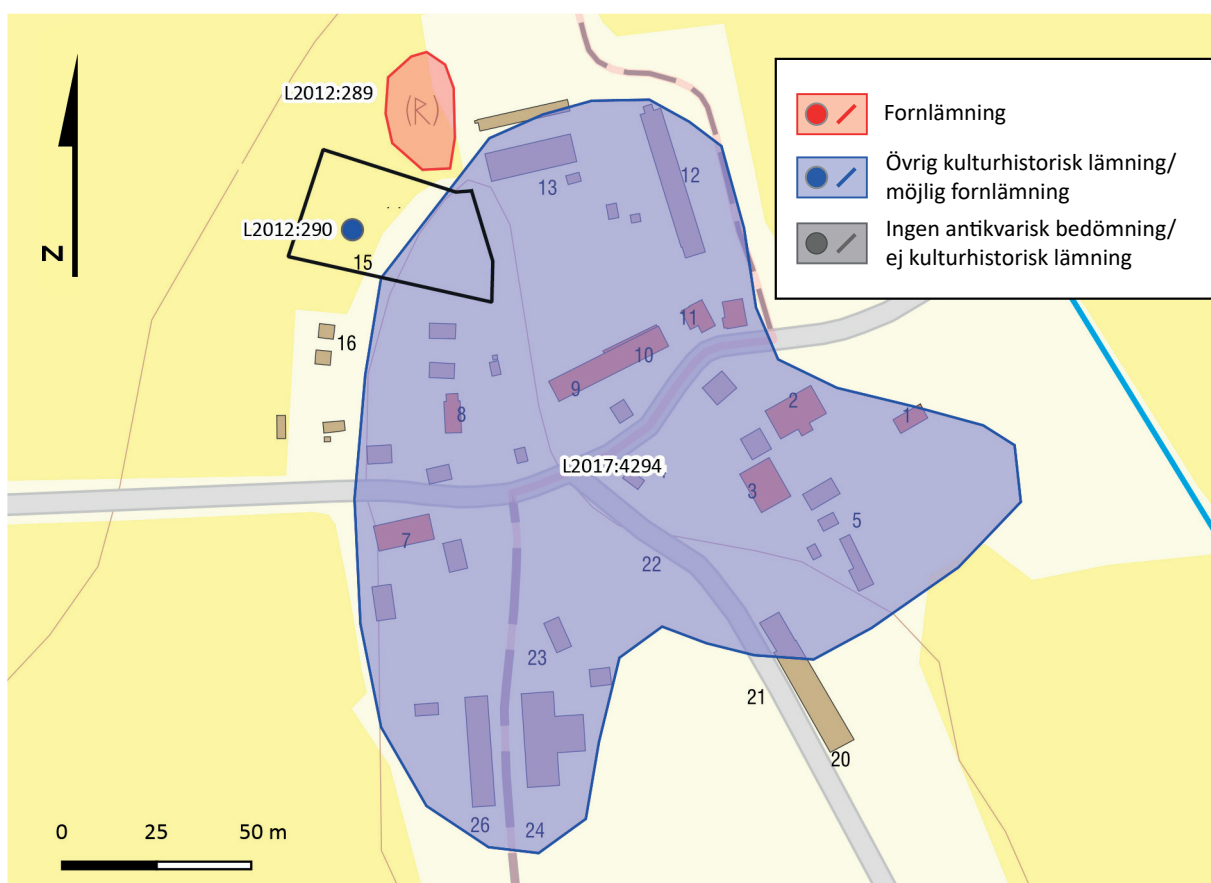

fig. 2 och 3). Glaspärlan har förslagits en datering till vikingatid.

Den västra delen av UO utgörs av äldre åkermark som tidigare hört till Näs by och är beläget cirka 15 m ö h på en sandig nordvästlig sluttning ned mot Hallsfjärden (fig. 3). Ytan nyttjas idag för hästagar.

Den östra delen av UO är högre belägen och avskiljs från den västra delen genom en tydlig halvmeterhög terrasskant. Denna del av UO omfattar Näs bytomt, i KMR registrerad med beteckningen L2017:4294 och med antikvarisk status *möjlig fornlämning* (fig. 3). Lämningens utbredning sträcker sig även vidare utanför och öster om UO.

Näs by är skriftligt belagd från 1400-talet. Av en geometrisk karta från år 1636 framgår att byn då omfattade två gårdar, Norregården och Södergården. Byn brändes ned av ryska soldater år 1719, men återuppbyggdes strax därefter på samma plats. Byn har idag formen av en oskiftad rad- eller klungby och byggnaderna i byn kan i flera fall dateras till 1700- och 1800-talen (Andersson 2016a:8f).

Figur 3. Undersökningsområdet markerat med svart linje med berörda lämningar registrerade i KMR. Skala 1:2000.

Genomförande

Syfte och ambitionsnivå

Förundersökningens syfte var att ta fram ett besluts- och planeringsunderlag genom att avgränsa boplatsen L2012:289, det vill säga att fastställa fornlämningens utbredning inom undersökningsområdet. Om mer omfattande anläggningar eller komplexa kulturlager påträffades, skulle Länsstyrelsen kontaktas för samråd inför fortsatta insatser. Ambitionsnivån skulle vidare anpassas så att resultaten av förundersökningen skulle kunna användas som ett fullgott underlag inför kommande samhällsplanering och arkeologiska undersökningar.

Metoder och arbetsmoment

Avgränsningen av boplatsen L2012:289 inom UO genomfördes i form av sökschaktning med grävmaskin mot söder och sydväst. Schakten grävdes med en regelbunden rumslik spridning, med undantag för en yta där ett större lövträd förhindrade schaktning.

Schakten upptogs skiktvis med maskin under arkeologisk övervakning. Då anläggningar eller lager av arkeologiskt intresse framkom avbröts schaktningen. Där möjliga fornlämningsindikationer i form av anläggningar eller lager påträffades vidgades och/eller förtätades schakten i vissa fall, i syfte att bättre utreda typ, utbredning, karaktär och möjlig datering.

Påträffade anläggningar och lager framrensades för hand. Från ett urval av anläggningar insamlades provmaterial för möjlighet till eventuella senare analyser.

Dokumentation

Grävda sökschakt inmättes med RTK-korrigerad GPS, beskrevs i text och fotograferades.

Påträffade anläggningar och lager inmättes med RTK-korrigerad GPS, beskrevs och tolkades i text samt fotograferades.

Samtlig insamlad fältdata har lagrats och bearbetats i Intrasis.

Fyndstrategi

Fynd av intresse för förundersökningens syfte tillvaratogs och hanterades i enlighet med gällande rutiner för hantering och förvaring av fornfynd. Ej gallrade fynd har efter förundersökningen överlämnats till av Riksantikvarieämbetet anvisat museum.

Analyser

Inga naturvetenskapliga analyser var inför förundersökningen planerade. Efter samråd med Länsstyrelsen kom dock två vedartsanalyser samt en ^{14}C -analys att genomföras, i syfte att bättre fastställa påträffade lämningars antikvariska status.

Vedartsanalys

Syftet med vedartsanalysen var att identifiera lämpligt material för ^{14}C -datering.

^{14}C -analys

En ^{14}C -analys genomfördes i syfte att datera påträffade lämningar.

Rapportering och distribution

Resultaten av undersökningen presenteras i denna rapport, i enlighet med Länsstyrelsens förfrågningssunderlag och anvisningarna i Riksantikvarieämbetets *Vägledning för tillämpning av Kulturmiljölagen. Uppdragsarkeologi*.

Genomförda insatser och resultat har efter godkännande av Länsstyrelsen Stockholm registrerats i Kulturmiljöregistret. Rapporten finns lagrad och tillgänglig digitalt i Riksantikvarieämbetets tjänst för lagring av arkeologiska rapporter - *Forndok*.

Resultat

Sökschaktning

Totalt grävdes elva sökschakt med grävmaskin, omfattande cirka 307 m² eller drygt 20% av UO (fig. 5, bilaga 1).

I samband med sökschaktningen identifierades ett femtiotal anläggningar, huvudsakligen i form av stolphål, härdar, kulturlager och nedgrävningar (fig. 6, bilaga 2). Mer komplexa lämningar utgjordes av en lågtemperaturugn (1000, fig. 6) en smideslämning (424) samt rester av preliminärt två sentida husgrunder i form av en lada och ett mindre hus.

Sju av anläggningarna påträffades i anslutning till boplatsen L2012:289 (214, 235, 246, 253, 261, 270, 277, fig. 7). Dessa bedöms utifrån karaktär och belägenhet höra samman med boplatsen, vars begränsning mot söder efter detta har justerats (fig. 8 och 9).

Övriga anläggningar var i större utsträckning koncentrerade mot den mot öst liggande bytomten/

gårdstomten L2017:4294. Anläggningarnas generella karaktär talar för att dessa huvudsakligen har tillkommit före år 1850.

Fynd

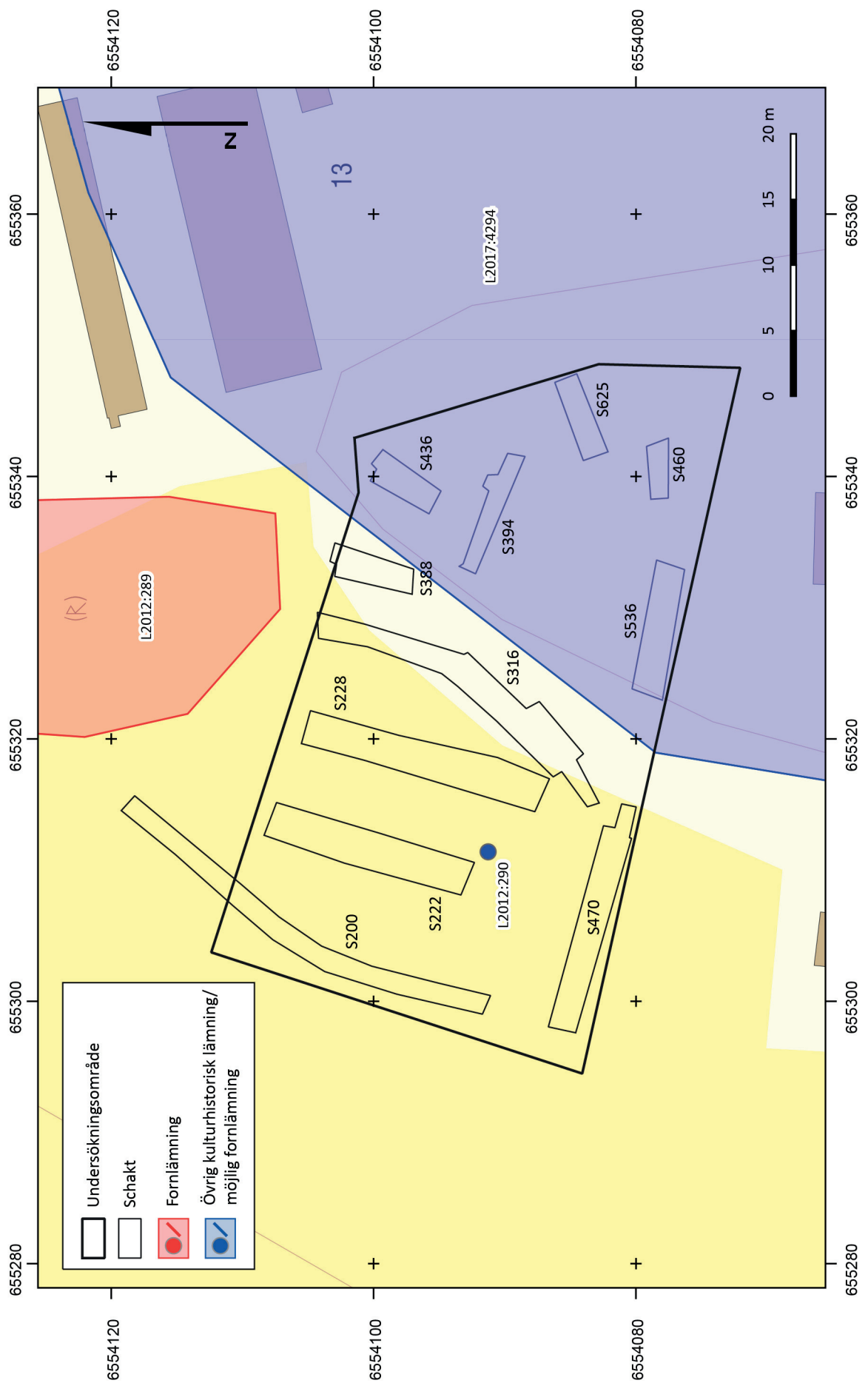
Insamlade fynd ugörs av totalt sex stycken järnhaltiga smidesslagg och två mindre kalkstensbitar (bilaga 3). En av slaggerna utgjorde en smides-/bottenskälla från järnsmide (F8, fig. 4) som påträffades ytligt i en anläggning som preliminärt bedöms utgöra en rest av en smideslämning (424, ej undersökt).

Analyser

I syfte att närmare utreda de kronologiska relationerna mellan de antaget äldre lämningarna inom L2012:289 och de senare lämningarna inom L2017:4294, insamlades prover för vedarts- och ¹⁴C-analys.

Figur 4. Bottenskälla (F8) påträffad i resterna av en smideslämning (424).

Figur 5. Schkatplan. Skala 1:400.

Vedartsanalys

Vedartsanalys utfördes av prover insamlade från två olika anläggningar inom begränsningen för bytomten/gårdstomten L2017:4294 – 629 (kulturlager) och 495 (stolphål). I provet från kulturlagret 629 (P640) identifierades yngre stamdelar och/eller grenar av al och hassel, i provet från stolphålet 495 (P501) identifierades främst kol från välvuxen stam av gran (bilaga 4).

¹⁴C-analys

Ett prov skickades efter vedartsanalys för ¹⁴C-datering. Av de två vedartsanalyserade proverna bedömdes det från stolphålet (P501) vara insamlat från en mer säkert slutet kontext. Analysen gav en datering till 1497-1656 e. Kr (95,4%, 2 sigma, bilaga 5).

Tolkning och bedömning

Ändringar, justeringar och nytillkomna registreringar i KMR framgår av tabellen på sidan 16 (fig. 10)

Begränsningen för boplatzlämningen L2012:289 har justeras mot söder och sydväst enligt figur 8 och 9.

Figur 7. Ugnslämningen 1000 i schakt 316 från V.

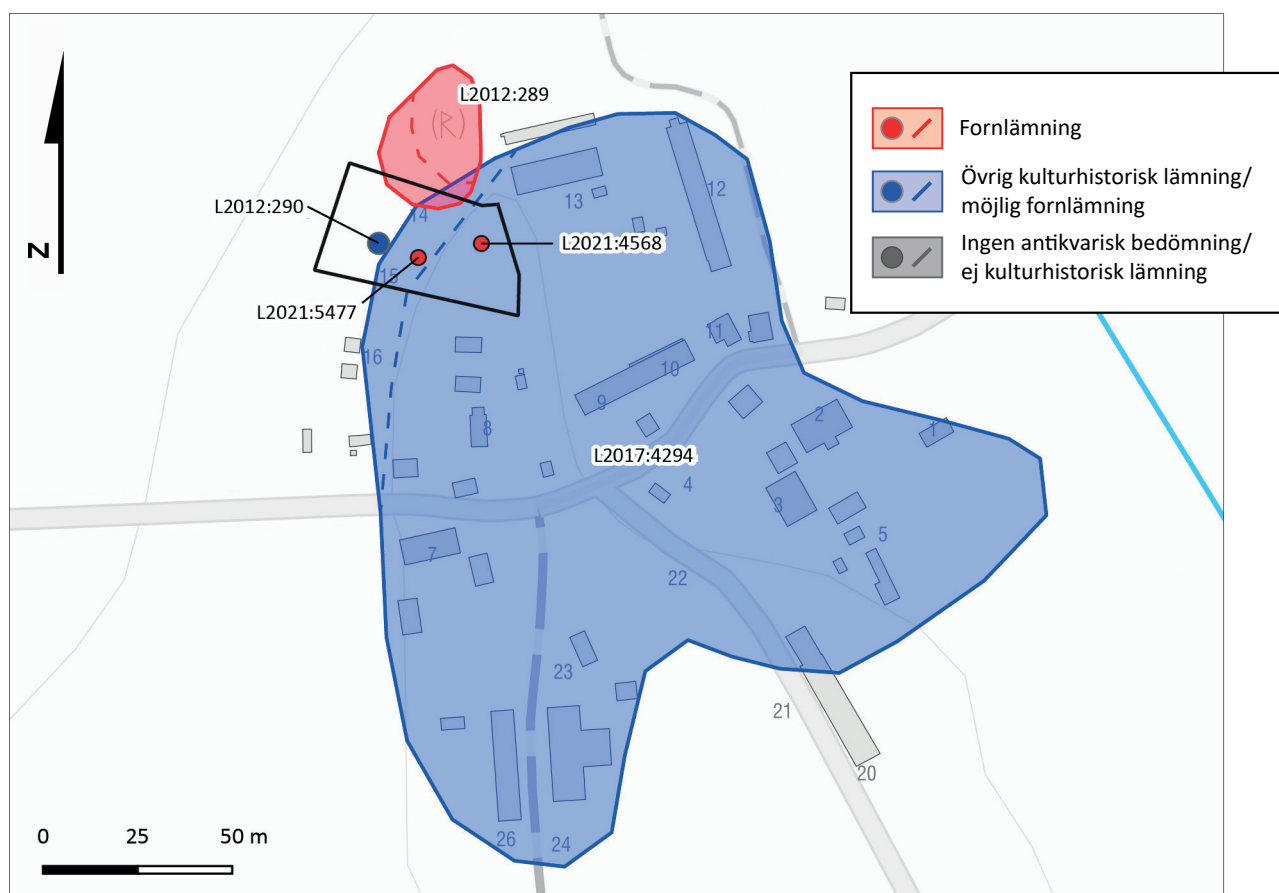
Inom lämningens sydöstra del finns dock även spår av yngre aktiviteter kopplade till bytomt-/gårdstomten L2017:4294.

Ett fynd utgörs av slagg i form av en smides-/bottenskölla från järnsmide (F8, fig. 4). Fyndet är formmässigt av en typ som tidigare påträffats i anslutning till lämningar av gårdsnära smidesverksamhet under yngre järnålder-medeltid, men kan förekomma även något senare (Hamilton, Werthwein, Grandin 2012:22ff). Utifrån smidessköllans koppling till härden 424 bedöms anläggningen utgöra en rest av en smideslämning. Eventuellt rör det sig om resterna av en gropässja, men då anläggningen inte undersökts har förundersökningen inte kunnat bekräfta detta. Ytterligare sex tillvaratagna fynd från bytomten utgörs av järnsmidesslagg, vilket antyder att ytan under en tid kan ha utgjort ett utkantsområde till bytomten, till vilket eldfarlig verksamhet såsom järnsmide har varit förlagd. Härden 424 och bottensköllan har i KMR registrerats som *Smideslämning* med beteckningen L2021:4568 i KMR, med antikvarisk status *fornlämning* (fig. 9).

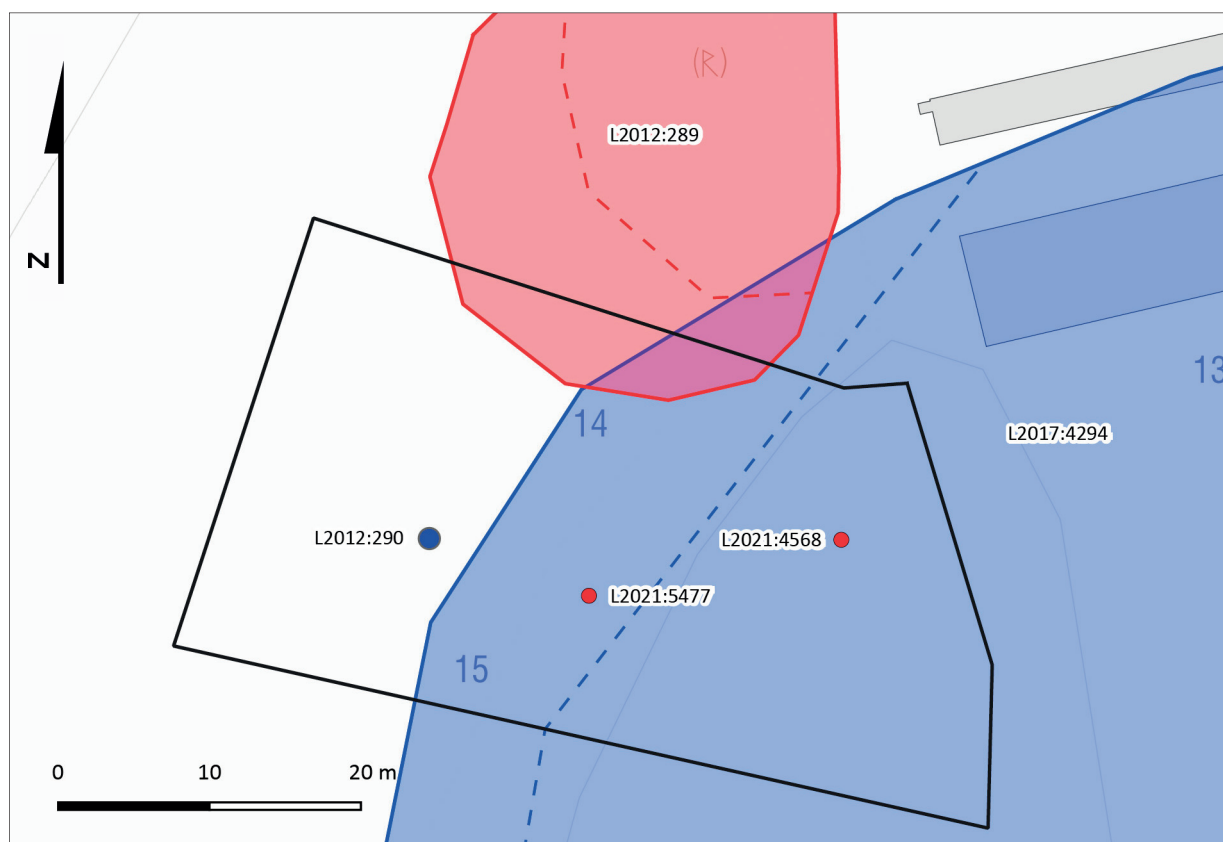
De påträffade resterna av en lågtemperaturugn (1000, fig. 6 och 7) indikerar även att annan typ av hantverk eller matberedning kan ha skett inom ytan. Lämningen har registrerats som *boplatzlämning övrig* i KMR med beteckningen L2021:5477, med antikvarisk status *fornlämning* (fig. 9).

Utifrån förundersökningens resultat har begränsningen för L2017:4294 (bytomt/gårdstomt) justerats mot väst (fig. 8 och 9). Då bytomten ännu är bebyggd har lämningens antikvariska status ändrats från *möjlig fornlämning* till *övrig kulturhistorisk lämning*.

Avslutningsvis bör även nämnas att en rektifiering av den tidigare schaktplanen från den arkeologiska utredning som genomfördes år 2016 (Andersson 2016a), visar att lägesangivelsen för fyndplatsen L2012:290 sannolikt är felaktigt inprickad i KMR. Fyndplatsen är idag registrerad drygt fem meter NÖ om det schakt (utredningens schakt nr 7) där fynden uppges ha påträffats. Då en exakt position för fyndplatsen idag inte är möjlig att ange, har dock ingen korrigering av läget för L2012:290 gjorts inom ramen för denna förundersökning.

Figur 8. Översiktlig plan över justerade begränsningar och nyregistrerade lämningar i KMR. Tidigare lämningegränser markerade med streckad linje. Skala 1:2000.

Figur 9. Detaljplan över justerade begränsningar och nyregistrerade lämningar i KMR inom och i anslutning till UO. Tidigare lämningegränser markerade med streckad linje. Skala 1:500.

Lämningsnr KMR	Arbets-	Lämningstyp	Beskrivning	Antikvarisk status	Åtgärd KMR
L2012:289		Boplats	Boplats, cirka 40x25 m (N-S). Avgränsad mot SÖ, i övrigt oklar utbredning. Inom boplatsoområdet har påträffats anläggningar i form av härdar, stolphål, kulturlager, gropar och rännor samt fynd av bränd lera och kolstänk samt en eldslagningsflinta.	Fornlämning	Justering av lämningensgräns
L2012:290		Fyndplats	Fyndplats för en blå svagt facetterad cylindrisk glaspäråla (vikingatid) och en bit bränd flinta.	Övrig kulturhistorisk lämning	Ingen åtgärd
L2017:4294		Bytomt/gårdstomt	Bytomt, ca 200x100-70 m (N-S), Näs gamla tomt, ungefärlig utsträckning. Äldre beskrivning: Byområde, ca 180 m diam. Husen är belägna på en byplats vilken brändes 1719 och bildar nu en klungby av oskiftad karaktär. I byn finns flera parstugor, brädfodrade. Ekonomibyggnaderna är timrade med tegeltak. Samtliga hus rödfärgade.	Övrig kulturhistorisk lämning	Justering av lämningensgräns. Ändring av antikvarisk status från <i>Möjlig fornlämning</i> till <i>Övrig kulturhistorisk lämning</i> .
L2021:4568	424	Smideslämning	Rest av smideslämning med ytligt fynd av bottenkålla. I anslutning till platsen gjordes även ytterligare fynd av järnsmidesslagg. Påträffad i samband med en arkeologisk förundersökning i april 2021. Ej undersökt.	Fornlämning	Nyregistrering
L2021:5477	1000	Boplatlämning övrig	Lågtemperaturugn byggd av lera, rund, ca 2 m i diam. Ej undersökt.	Fornlämning	Nyregistrering

Figur 10. Lista över berörda samt nyregistrerade lämningar i KMR med beskrivningar och bedömd antikvarisk status.

Utvärdering av undersökningsplan

I syfte att närmare utreda åldern av de lämningar som påträffades inom och i anslutning till bytomten L2017:4294, kom vedarts- och ^{14}C -analyser att utföras på ett urval av insamlade prover. Analyserna genomfördes i överenskommelse med Länsstyrelsen och utgjorde en avvikelse mot ursprunglig undersökningsplan. Ytterligare en avvikelse kom av att utläggningen av schakt 200 gjordes efter anvisning av företagare och arrendator, innan undersökningsområdet utsatts med GPS. Detta innebär att en del av schaktet hamnade utanför angivet undersökningsområde (fig. 5). I övrigt genomfördes förundersökningen i enlighet med beslutad undersökningsplan.

Referenser

Skriftliga källor

Andersson, K. 2016a. Näs by, Arkeologisk utredning inför detaljplan Näs by. Näs 2:81, Grödinge sn, Botkyrka kommun, Stockholms län. Arkeologistik AB, rapport 2016:18.

Andersson, K. 2016b. Boplatslämningar vid Näs by. Kompletterande arkeologisk utredning, objekt 8, Näs 2:81, Grödinge sn, Botkyrka kommun, Stockholms län. Arkeologistik AB, rapport 2016:27

Hamilton, J., Werthwein, G., Grandin, L. 2012. Smedja, bebyggelse och boplatsspår vid Valsta bytomt. Arkeologisk undersökning. UV rapport 2012:7. Stockholm.

Digitala källor

Fornsök - <https://app.raa.se/open/fornsok/>

Bilagor

1. Schakttabell
2. Anläggningstabell
3. Fyndtabell
4. Vedartsanalys
5. ¹⁴C-analys

Bilaga 1. Schakttabell

Nr	Beskrivning	Area m ²
200	Under grästorven (0,1 m tjock) följer ploggången som bestod av brun sandig silt. Lagret var 0,15 m tjockt och botten låg 0,25 m under markytan. Därunder fanns steril nivå som bestod av brun sandig mo. Max djup 0,39 m.	50,045
222	Schakt i hagmark. Under grästorven fanns ploggången som bestod av brun sandig silt. Lagret sträckte sig ned till steril nivå 0,5 m under markytan. Sterilen utgjordes av brun sandig mo. Max djup 0,5 m.	44,236
228	Schakt i hagmark. Under grästorven fanns ploggången som bestod av brun sandig silt. Lagret sträckte sig ned till steril nivå 0,55 m under mark. Sterilen bestod av ljusbrun sandig mo. Schaktdjup 0,55-0,65 m.	51,867
316	Under grästorven fanns ploggången som bestod av brun sandig silt. Lagret sträckte sig ned till steril nivå 0,38 m under mark. Sterilen består av brun sandig mo. Schaktdjup 0,38-0,5 m.	54,528
388	Under grästorv fanns raseringslager ned till steril nivå 0,7 m under mark. Schaktdjup 0,23-0,7 m.	13,634
394	Under grästorv fanns ploggång ned till steril nivå. Sterilen bestod av brun sandig mo. Max djup 0,48 m.	13,669
436	Under grästorv finns ploggången som går ned till steril nivå. Sterilen består av brun sandig mo. Max djup ca 0,35 m.	12,094
460	Grästorv 0,1 m, därunder fin beige/gulbeige sand. Från ca 1 m djup silt, beigebrågul. Schaktet maximalt grävt ned till 1,6 meters djup (=brunnen A464).	6,53
470	Under grästorv följer ploggången ned till steril nivå 0,32 m under mark. Schaktdjup 0,32 m.	37,619
536	Under grästorv följer omrörd, sandig silt. Steril i form av sand- och grusinblandad silt ca 0,4 m under mark. Schaktdjup ca 0,45 m.	23,417
625	Under grästorv fanns ploggång/kulturlagerblandad silt ned till steril nivå. Sterilen bestod av sandig mo. Schaktdjup 0,2-0,35 m.	12,099

Bilaga 2. Anläggningstabell

Nr	Typ	Beskrivning	Diam. m	Undersökt
214	Grop	En 0,45 X 1 m stor grop. Del av anläggningen fortsatte in i västra schaktkanten. Fyllningen bestod av brun sandig silt.	1	
235	Lager	Gråbrun sandig silt, inslag av sot. Kulturlagerrest. Iakttagbar storlek 0,4 X 2,6 m.	2,6	
246	Stolphål	Stolphål, närmast runt. Fyllning av brun sandig silt med inslag av sot/kol. Diameter 0,18-0,24 m.	0,24	
253	Stolphål	Stolphål, oval form. Fyllning av brun sandig silt med inblandning av sot/kol. Halva anläggningen grävdes ut. Nedgrävningen hade lutande kanter och rundad botten. Djupet var 0,07 m. Sannolikt är endast botten av stolphålet bevarat.	0,33	X
261	Ränna	Möjlig väggränna? Avlång form. Fyllning av brun sandig silt. Iakttagen storlek 0,28 X 0,75 m.	0,75	
270	Stolphål	Stolphål, halvrund form. En möjlig skoningssten 0,10 m stor. Fyllning av brun sandig silt med inblandning av sot/kol. Iakttagbar storlek 0,12 X 0,24 m. Sticker delvis in i schaktvägg.	0,24	
277	Ränna	Ränna? Avlång form. Fyllning av brun sandig silt. Fortsätter in i den östra schaktväggen. Iakttagbar storlek 0,17 X 0,99 m.	0,99	
285	Stolphål	Stolphål, rund form. Fyllning av brun sandig silt med inslag av sot/kol. Storlek 0,3-0,32 m.	0,32	
293	Stolphål	Stolphål, oval form. Fyllning av brun sandig silt med inslag av sot/kol. Storlek 0,36-0,45 m.	0,45	
303	Stolphål	Stolphål, rund form i plan. Fyllning av brun sandig silt med inslag av sot/kol. Storlek 0,32-0,38 m.	0,38	
334	Stolphål	Stolphål, för fyrkantsbilad stolpe/stör. Fyrkantig/kvartartisk form. Fyllning av brun sandig silt med inslag av sot/kol. Storlek 0,2 X 0,2 m.	0,2	
340	Stolphål	Stolphål, oval form. En skoningssten (0,3 m stor) i sydost. En markfast sten i norr. Fyllning av brun silt med inblandning av kol/sot. Storlek 0,5-0,6 m i diameter.	0,6	
346	Stolphål	Stolphål, rund form. Skott med tre 0,2 m stora stenar som är synliga i dess yta. Fyllning av brun sandig silt med inblandning av kol/sot. Stolphålet framkom relativt ytligt, vilket indikerar att det kan vara sentida. Storlek 0,25-0,3 m i diameter.	0,3	
354	Stolphål	Stolphål, rund form. Fyllning av brun sandig silt med inblandning av sot/kol. Storlek 0,18-0,23 m i diameter.	0,23	
360	Stolphål	Stolphål/störhål, fyrkantig form. Stolpbotten av trä är fortfarande bevarad vilket indikerar att det är sentida. Storlek 0,07 X 0,1 m.	0,1	
364	Stenpackning	Stenpackning som består av gråstenar ca 0,1-0,35 m i diameter. Iakttagbara storlek ca 0,75 X 2,5 m. Rakt avslut mot väster medan anläggningen går in i schaktväggen i öster. Möjligen rest av huskonstruktion?	2,5	
368	Stenpackning	Stenpackning, rak begränsning mot öster, fortsätter in i den västra schaktväggen. Stenar ca 0,15-0,3 m stora. Iakttagbar storlek ca 0,55 X 1,2 m. Kan vara del av samma anläggning som A364.	1,2	
374	Husgrund	Ett skift med gråsten 0,3-0,4 m stora. Tolkas som en sentida husgrund. Fynd av cement, elsladdar, takpapp etc. 1900-tal. Iakttagen storlek 0,65 X 2,5 m.	2,5	
378	Lager	Lager med krossat taktegel. Lagret går in under sentida husgrunder i söder och norr. Ligger över stenpackning i väster. Lagret kan ha utlagts som dränering alternativt utgöra raseringslag. Iakttagbar storlek 2,2 X 4,2 m.	4,2	
384	Husgrund	Husgrund? Rad med gråstenar i schaktets norra begränsning. Tolkas som en del av en sentida husgrund. Minst 1,3 m lång.	1,3	
403	Husgrund	Gråsten som ingår i husgrund i schaktets västra begränsning. Tolkas som en del av samma hus som lager A378 utgör spår av. Minst 1,6 m bred.	1,6	

Nr	Typ	Beskrivning	Diam. m	Undersökt
407	Ränna	Ränna som är fylld med svartbrun sotig silt. Iakttagbar storlek 0,35 X 1,5 m.	1,5	
414	Lager	Svartbrun sotig silt. Kulturlagerrest som täcker stora delar av schaktets yta. Iakttagbar storlek 6,6 X 2 m.	6,6	
424	Härd	Svartbrunt sotigt lager med oregelbunden form. Går delvis in i schaktväggen. Tolkas ha samband med smide. I lagret påträffades en bottenskålla (F8). Eventuellt en raserad gropässja. Iakttagbar storlek ca 1,8 X 0,6 m.	1,8	
442	Stenpackning	Stenpackning eller stensyll. Består av stenar som är 0,1-0,4 m stora. Iakttagbar storlek 0,6 X 2 m. Fynd av sentida fönsterglas direkt ovanpå stenarna.	2	
453	Härd	Härd fylld med svart sotig silt. 0,55 X 0,6 m stor.	0,6	
464	Brunn	Brunnsnedgrävning. Fylld med rasering i form av murbrukskakor, gummirör, kolkoncentrationer, fragment av grov träbjälke, taktegel, stenar (delvis huggna) 0,1-0,8 m i diameter och fin beige sand. Nedgrävningens diameter ca 2,5 m. Vad som tolkades som en rest av stenskoning iakttogs i form av inrasade stenar, ca 0,2-0,35 m stora. Urgrävdes till ett djup av 1,6 m. Där strömmade vatten in och urgrävningen avbröts.	2,5	
480	Lager	Kulturlagerrest bestående av sotinblandad silt. Iakttagbar storlek 2,1 X 2,4 m.	2,4	
490	Stolphål	Stolphål, rund form. Fyllning av svartbrun sotig silt. Storlek 0,11-0,16 m i diameter.	0,16	
495	Stolphål	Stolphål, rund form. Fyllning av svartbrun sotig silt. Storlek 0,17 m i diameter.	0,17	
502	Stolphål	Stolphål, oval form. Fyllning av brun silt med sot/kolinblandning. Storlek 0,2-0,3 m i diameter.	0,3	
508	Stolphål	Stolphål, rundad form. Fyllning av brun sandig silt med sot/kolinblandning. Storlek ca 0,2 m i diameter.	0,2	
509	Stolphål	Oval grop, eventuellt stolphål. Fyllning av brun sandig silt med inslag av kol/sot. Storlek ca 0,4-0,7 m i diameter.	0,7	
515	Stolphål	Stolphål, oval form. Fyllning av brun sandig silt med inslag av sot/kol. Storlek ca 0,11-0,15 m i diameter.	0,15	
522	Stolphål	Stolphål, rundad form. Fyllning av sot/kolinblandad brun sandig silt. Storlek minst 0,28 m i diameter. Anläggningen går in i östra schaktväggen.	0,28	
529	Stolphål	Stolphål, rundad form. Fyllning av brun sandig silt med inslag av kol/sot. Storlek ca 0,15-0,18 m i diameter. Går delvis in i schaktväggen.	0,18	
540	Härd	Härd fylld med sotig och kolig silt. Minst 0,85 meter i diameter.	0,85	
546	Stolphål	Oregelbunden mörkfärgning/grop, möjligen ett stolphål. Fyllning av brun sandig silt med inslag av kol/sot. Storlek ca 0,11-0,25 m i diameter.	0,25	
552	Stolphål	Oregelbunden mörkfärgning/grop, möjligen ett störhål/stolphål. Fyllning av brun sandig silt med inslag av kol/sot. Storlek ca 0,11-0,13 m i diameter.	0,13	
557	Stolphål	Oregelbunden mörkfärgning/grop, möjligen ett störhål/stolphål. Fyllning av brun sandig silt med inslag av kol/sot. Storlek ca 0,1-0,16 m i diameter.	0,16	
563	Stolphål	Stolphål/störhål, rektangulärt. Fyllning av brun sandig silt med inslag av kol/sot. Storlek 0,11 X 0,2 m.	0,2	
569	Stolphål	Större rundad mörkfärgning/grop. Eventuellt ett stolphål. Fyllning av brun sandig silt med inslag av kol/sot. Storlek 0,3-0,42 m i diameter.	0,42	
576	Ränna	Ränna? Fylld med sotblandad silt. Iakttagbar storlek ca 1,7 X 0,25 m.	1,7	
585	Grop	Grop. Fylld med grå myllblandad silt. Cirka 0,6 m i diameter.	0,6	

Nr	Typ	Beskrivning	Diam. m	Undersökt
594	Stolphål	Oregelbundet rundad mörkfärgning/grop. Eventuellt ett stolphål. Fyllning av brun sandig silt och kol. Storlek 0,22-0,31 m i diameter.	0,31	
599	Härd	Oval/oregelbunden anläggning med svart sotig silt. Härbotten? 0,85 X 0,6 m stor.	0,85	
617	Härd	Oregelbunden anläggning bestående av sotig silt. Härbotten. Ca 0,35 X 0,85 m stor.	0,85	
629	Lager	Gråbrun silt och kulturjord med kolinslag. Bryts/nyligen genomgrävt i öster av schakt för vattenledning. Minst 0,05 m tjockt. Iakttagbar storlek 1,8 X 4 meter.	4	
641	Husgrund	Rest av stensyll, belägen ovan mark. Stenar huggna, 0,1-0,7 m stora. ca 3 X 1,2 m stor. För lada?	3	
1000	Ugn	Lågtemperaturugn uppbyggd av lera. Cirkelrund. Ugnsväggen synlig som en decimeterbred färgning av lågbränd/rödbränd lera. Ej undersökt. Går in i schaktväggen. Uppskattad storlek ca 2 m i diameter.	2	

Bilaga 3. Fyndtabell

Nr	IntrasisId	Material	Sakord	Antal	Schakt	Kontext	Vikt	Anmärkning	N coord	E coord	M ö h
1	200004	Slagg	Järnhaltig slagg	1	470	Ploggång	63,7		6554084,29	655300,56	17,58
2	200006	Slagg	Järnhaltig slagg	1	316	Ploggång	92,6		6554090,59	655323,06	18,71
3	200010	Slagg	Järnhaltig slagg	1	222	Ploggång	109,5		6554101,48	655311,98	17,77
4	200011	Slagg	Järnhaltig slagg	3	470	Lager 480	30,2		6554081,30	655313,56	18,50
5	200012	Slagg	Järnhaltig slagg	1	470	Lager 480	14,7		6554080,67	655313,11	18,50
6	200013	Kalksten	Sten	1	470	Lager 480	3,3	gallrad	6554081,30	655313,56	18,50
7	200016	Kalksten	Sten	1	470	Ploggång	6,1	gallrad	6554082,65	655305,56	17,91
8	200018	Slagg	Bottenskålla	1	394	Härd 424	612,9		6554091,09	655338,42	19,68

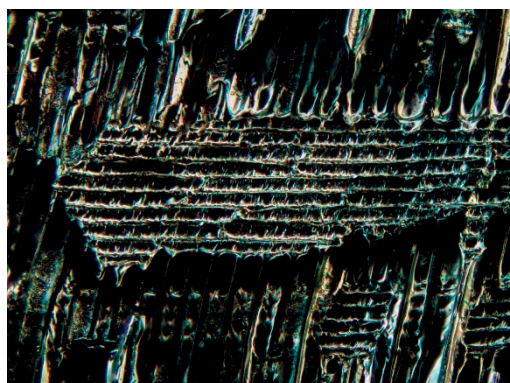
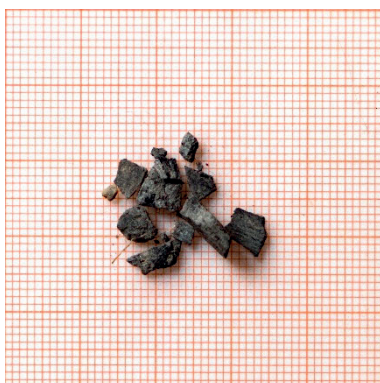
Bilaga 5. Vedartsanalys

ProjektId 2440

Södermanland, Näs

Stolphål, A495, PM501

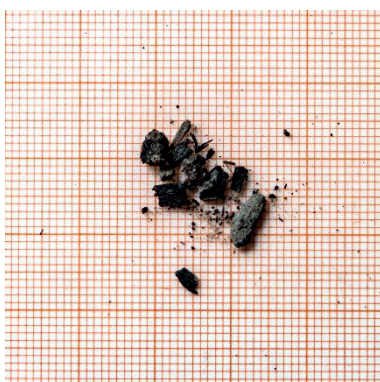

Provet bestod av ett miljöprov på drygt 1 deciliter. Efter rensning återstod 25 förkolnad fragment som förutom ett litet hörn av ett kottefjäll bestod av delar från en välvuxen stam

Vikt (g)	Analyserad vikt (g)	Fragment	Analyserat antal	Gran	Kottefjäll gran*
0,2	0,2	14	14	13	1

* Ej tillvaratagen

Kulturlager, A629, PM640

Detta miljöprov var något större än föregående, men mängden förkolnat material betydligt mindre.

Träkolet kommer genomgående från yngre stammar eller grenar.

Vikt (g)	Analyserad vikt (g)	Fragment	Analyserat antal	Al*	Hassel
0,1	0,1	6	6	2	4

* Ej tillvaratagen

Bilaga 6. ^{14}C -analys

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Telefax:
018 – 55 5736

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2021-06-29

Johan Runer
Uppdrag arkeologi i Sverige AB
Enspännargatan 56 bv
165 57 HÄSSELBY

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Näs, Botkyrka, Södermanland. (p 3743)

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorn förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ V-PDB}$	^{14}C ålder BP
Ua-70781	A495, PM501	-26,4	299 $\pm$ 29

Med vänliga hälsningar

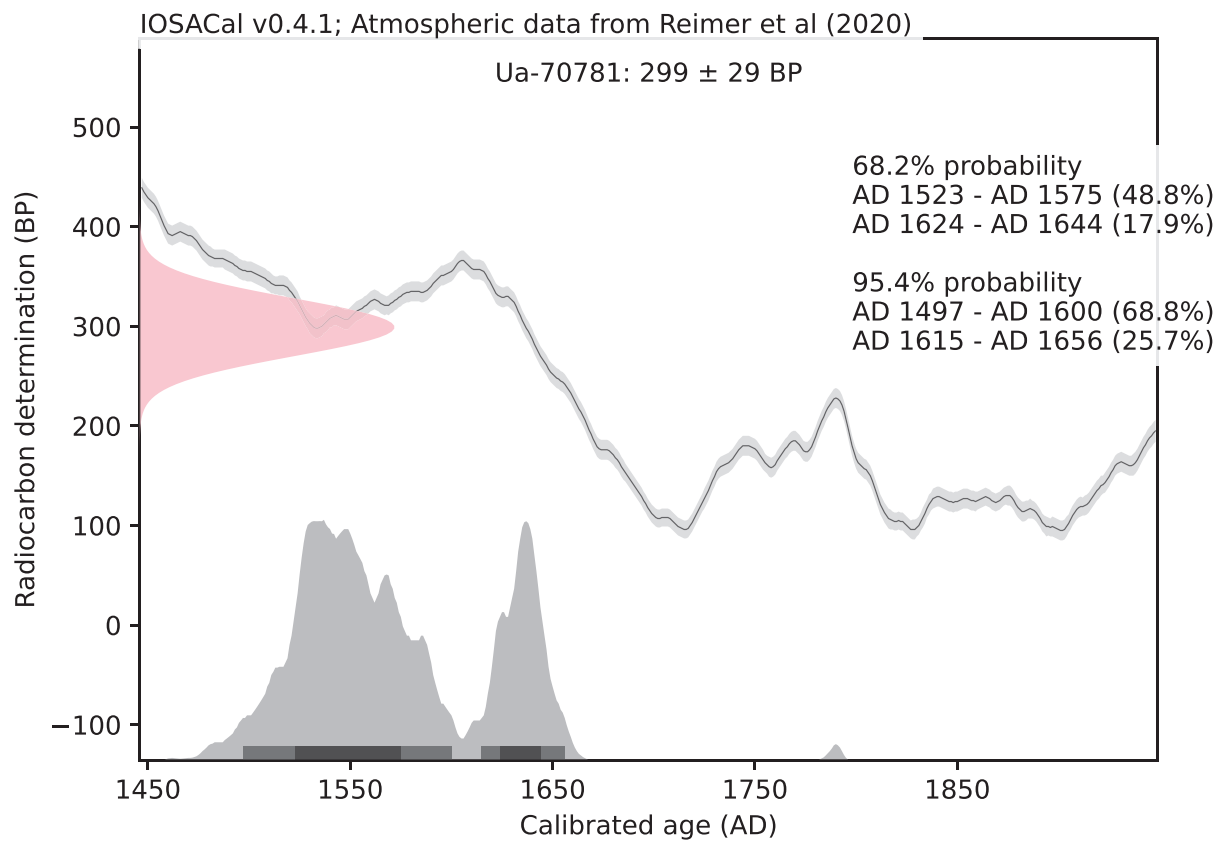
Karl

Håkansson

Karl Håkansson/Lars Beckel

Elektroniskt undertecknad
av Karl Håkansson
Datum: 2021.06.29
10:34:01 +02'00'

Kalibreringskurvor

En arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte har under april 2021 genomförts inom fastigheten Näs 2:81 i Botkyrka kommun, Stockholms län. Arbetet genomfördes efter beslut av Länsstyrelsen Stockholm. Vid förundersökningen avgränsades boplatslämningen L2012:289 mot söder inom undersökningsområdet. Vidare påträffades ytterligare lämningar och fynd kopplade till bland annat smidesverksamhet i anslutning till den mot öst anslutande bytomt-/gårdstomten L2017:4294, vars begränsning utifrån förundersökningens resultat har justerats i Kulturmiljöregistret.

